

Šios apžvalgos tikslas – apžvelgti mokėjimo paslaugų, kuriomis naudojamosi dažniausiai, įkainių, taikomų fiziniams asmenims, dydžių kaitą. Be to, apžvalgoje pirmą kartą pateikiamas palyginimas, kiek per metus kainuotų trys skirtingi mokėjimo paslaugų krepšeliai, taip pat kuriuose bankuose jie būtų pigiausi, o kuriuose brangiausi.

Lietuvos bankas atidžiai stebi mokėjimo paslaugų įkainių kaitą. 2011 m. spalio mėn., siekdamas sudaryti palankesnes sąlygas gyventojams gauti daugiau informacijos apie šalies bankų, kredito unijų ir mokėjimo įstaigų fiziniams asmenims taikomus standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, Lietuvos bankas pradėjo juos skelbti interneto svetainėje (www.lb.lt/ikainiai). 2013 m. sausio mėn. Lietuvos bankas papildė skelbiamą informaciją, suteikdamas galimybę stebėti mokėjimo paslaugų įkainių kaitos istoriją nuo 2011 m. spalio mėn.

Apžvalgoje naudojami Lietuvos banko tarnautojų surinkti dešimties bankų ir užsienio bankų skyrių¹ viešai skelbti 2008–2010 m. duomenys ir dvylikos bankų bei užsienio bankų skyrių², septynių mokėjimo įstaigų³, elektroninių pinigų įstaigos⁴ ir kredito unijų, priklausančių Lietuvos centrinei kredito unijai, pagal susitarimą su Lietuvos banku pateikti 2011–2012 m. duomenys⁵. Skirtingas duomenų rinkimo būdas 2008–2010 m. ir 2011–2012 m. lėmė skirtingą nagrinėjamų mokėjimo paslaugų teikėjų skaičių, todėl nerekomenduojama šių skirtingų laikotarpių duomenų lyginti tarpusavyje⁶. Skaičiuojant vidutinius įkainius, neatsižvelgiama į mokėjimo paslaugų teikėjų užimamą rinkos dalį.

Apžvalgoje nagrinėjami kelių populiariausių paslaugų – sąskaitos tvarkymo, vietinių kredito pervedimų litais, įmokų už paslaugas⁷, kredito pervedimų eurais, debeto kortelių ir grynųjų pinigų operacijų – įkainiai skirtingose įstaigose galioję 2012 m. pabaigoje. Atkreiptinas dėmesys, kad skirtingi mokėjimo paslaugų teikėjai teikia skirtingas mokėjimo paslaugas. Pavyzdžiui, mokėjimo įstaigos teikia tik įmokų grynaisiais pinigais paslaugą, elektroninių pinigų įstaiga vykdo kredito pervedimus litais ir eurais, taip pat tvarko kliento sąskaitą. Kai kurie bankai taip pat teikia ne visas nagrinėjamas mokėjimo paslaugas. Kredito unijų sektorius išsiskiria tuo, kad jos teikia mokėjimo paslaugas savo nariams, todėl jų taikomi mokėjimo paslaugų įkainiai yra apžvelgiami atskirai.

Apžvalgos pabaigoje pagal tai, kiek ir kokių mokėjimo paslaugų ir operacijų vidutiniškai tenka vienam gyventojui per metus, apskaičiuojama, kiek vienas gyventojas išleistų mokėjimo paslaugoms, jeigu naudotųsi skirtingų bankų paslaugomis. Tačiau fiziniai asmenys iš dalies naudojami skirtingomis mokėjimo paslaugomis ir nevienodu intensyvumu. Todėl aprašomi dar du mokėjimo paslaugų krepšeliai, kurie rodo skirtingus vartojimo įpročius, ir pagal realius bankų įkainių dydžius apskaičiuojama, kiek tokiems vartotojams per metus kainuotų mokėjimo paslaugas skirtinguose bankuose.

Mokėjimų paslaugų įkainių analizė parodė, kad daugeliu atvejų bankų vidutiniai standartiniai mokėjimo paslaugų fiziniams asmenims įkainiai yra didesni už mokėjimo įstaigų ar kredito unijų standartinius mokėjimo paslaugų įkainius. Mokėjimo paslaugų teikėjų taikomi įkainiai už mokėjimo paslaugas 2012 m. keitėsi mažai. Vidutinių analizuojamų įkainių sumažėjimą dažnai lėmė ne mokėjimo paslaugų teikėjų sumažinti įkainiai, o atsiradusių naujų mokėjimo paslaugų teikėjų – mokėjimo įstaigų ir elektroninių pinigų įstaigos – mažesni įkainiai.

Įmokų grynaisiais pinigais ir banko skyriuje inicijuotų pervedimų įkainiai šiek tiek didėjo. Tai iš dalies atspindi bankų politiką skatinti efektyvias mokėjimo priemones ir mažinti neefektyvių naudojimą. Lietuvos banko atlikto mokėjimo paslaugų sąnaudų tyrimo⁸ duomenimis, skyriuje inicijuotos mokėjimo operacijos ir grynųjų pinigų operacijos bankams yra nuostolingos.

Įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais segmente palankiausias vartotojams įkainius siūlo mokėjimo įstaigos. Dėl šios paslaugos teikimo bankai, išskyrus kelis, nekonkuruoja su mokėjimo įstaigomis. Bankai skatina mokėti už gautas paslaugas internetu arba naudojantis tiesioginio debeto paslauga.

Mokėjimo paslaugų teikėjų taikomų įkainių dydžiai priklauso nuo įvairių veiksnių: sąnaudų, siekiamos pelno maržos, konkurencijos, bankų vidaus politikos skatinti (pvz., elektronines mokėjimo paslaugas) ar subsidijuoti tam tikras paslaugas, tradicijų. Bankai sudaro sąlygas savo klientams mažiau mokėti už gaunamas mokėjimo paslaugas ir sutaupyti, siūlydami įvairias lojalumo programas ir skatindami naudotis įvairiomis to paties banko paslaugomis.

¹ AB „Citadele“ bankas, AB DNB bankas, UAB Medicinos bankas, AB SEB bankas, AB bankas SNORAS, „Swedbank“, AB, AB Šiaulių bankas, AB Ūkio bankas, *Danske Bank A/S* Lietuvos filialas ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius.

² Be anksčiau minėtų bankų, duomenys pradėti rinkti ir iš AB banko „Finasta“, AS „SMP Bank“ Lietuvos filialo ir *Svenska Handelsbanken AB* Lietuvos filialo.

³ UAB „Kauno spauda“, AB Lietuvos paštas, UAB Mokėjimo terminalų sistemos (*Foxbox*), UAB „Perlo paslaugos“, UAB SOLLO (*Maxima*), UAB „Viena sąskaita“, UAB „Virtualių paslaugų operatorius“ (Lietuvos spaudos Vilniaus agentūra).

⁴ UAB „EVP International“.

⁵ Šie duomenys yra skelbiami Lietuvos banko interneto svetainėje.

⁶ 2011 m. į skaičiavimus įtrauktų bankų, apie kuriuos informacija ankstesniais metais nebuvo renkama, įkainiai dažnai lėmė vidutinių įkainių pokyčius.

⁷ Įmokos už paslaugas – mokėjimai įvairiems paslaugų teikėjams (pvz., už elektrą, vandenį). Šie mokėjimai neapima įmokų Valstybinei mokesčių inspekcijai.

⁸ http://www.lb.lt/mokejimo_paslaugu_sanaudu_tyrimas

1. SĄSKAITOS TVARKYMAS

Bankai Lietuvoje sąskaitas atidaro ir jas uždaro nemokamai. Trys bankai ir elektroninių pinigų įstaiga taip pat neima komisinio atlyginimo už sąskaitos, nesusietos su mokėjimo kortele⁹, tvarkymą. Du bankai imtų metinį komisinį atlyginimą, jei sąskaitoje per metus nebūtų atlikta nė viena operacija. Kiti bankai taiko mėnesinį arba ketvirtinį sąskaitos tvarkymo mokestį. Šiuose bankuose metinės klientų išlaidos svyruoja nuo 6,6 iki 12 Lt. Per 2012 m. du bankai pakeitė šios paslaugos įkainius – AB SEB bankas pradėjo imti mėnesinį atlyginimą, o AB „Citadele“ bankas padidino imamą komisinį atlyginimą.

2. VIETINIŲ KREDITO PERVEDIMŲ ĮKAINIAI

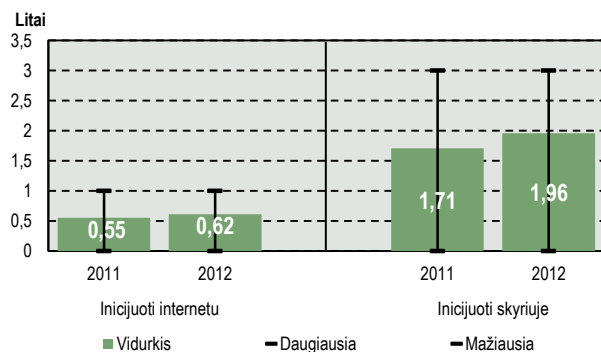
Vietiniai kredito pervedimai litais apima kredito pervedimus banko viduje ir į kitas kredito įstaigas Lietuvoje. Kredito pervedimai gali būti inicijuojami elektroniniu būdu (dažniausiai naudojantis internetinės bankininkystės programomis, toliau – internetu) arba banko klientų aptarnavimo vietoje (toliau – banko skyriuje). Apibendrinant pasakytina, kad bankų ir elektroninių pinigų įstaigos duomenys rodo, jog internetu inicijuoti kredito pervedimai (ir banko viduje, ir į kitą kredito įstaigą) kainuoja apie tris kartus mažiau negu inicijuoti bankų skyriuose. Iš vietinių kredito pervedimų į kitus bankus įkainių analizės matyti, kad dauguma mokėjimo paslaugų teikėjų 2012 m. šių įkainių nekeitė, todėl vidutiniai įkainiai pakito nedaug. Vidutinis internetu inicijuotų vietinių kredito pervedimų įkainis šiek tiek sumažėjo, o inicijuotų skyriuose – padidėjo. Vidutinis gautų lėšų įskaitymo į kliento sąskaitą, kai mokėtojas yra kitoje įstaigoje, įkainis 2012 m. taip pat padidėjo.

Internetu inicijuotų kredito pervedimų į kito kliento sąskaitą įstaigos viduje vidutinis įkainis 2012 m. pabaigoje buvo 0,62 Lt (žr. 1 pav.). Per 2012 m. vidutinis šios paslaugos įkainis šiek tiek išaugo dėl padidinto įkainio vieninteliame AB Šiaulių banke. Šie mokėjimai nieko nekainuoja trijuose bankuose – UAB Medicinos banke, *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje ir *Svenska Handelsbanken AB* Lietuvos filiale – ir elektroninių pinigų įstaigoje. Kituose bankuose šis įkainis yra 0,80 arba 1 Lt.

Banko skyriuje inicijuotų kredito pervedimų į kito kliento sąskaitą banko viduje įkainiai buvo gerokai didesni negu internetu inicijuotų pervedimų. Šie kredito pervedimai 2012 m. pabaigoje vidutiniškai kainavo 1,96 Lt. Per 2012 m. įkainiai padidėjo trijuose bankuose – AB Šiaulių banke, AB „Citadele“ banke ir AB DNB banke. Tokie mokėjimai nieko nekainuoja tik *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje. Kituose bankuose įkainiai svyruoja nuo 1,5 iki 3 Lt.

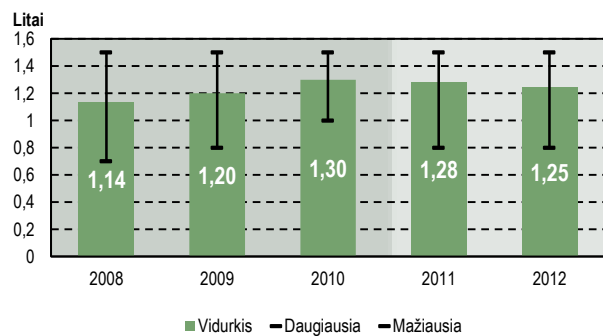
Vietiniai kredito pervedimai į kitą kredito įstaigą yra brangesni, palyginti su pervedimais banko viduje. Internetu inicijuoti kredito pervedimai į kitą įstaigą vidutiniškai kainavo 1,25 Lt (žr. 2 pav.). 2012 m. vietinių kredito pervedimų paslauga pradėjo teikti elektroninių pinigų įstaiga UAB „EVP International“, o jos taikomas įkainis lėmė nedidelį vidutinio įkainio sumažėjimą. 2012 m. pakeisti dviejų bankų įkainiai: AB DNB bankas jį padidino, o AB Šiaulių bankas – sumažino, tačiau vidutinis bankų įkainis 2012 m. nepakito. 2012 m. pabaigoje šios mokėjimo paslaugos įkainiai svyravo nuo 0,8 iki 1,5 Lt.

1 pav. Internetu ir skyriuje inicijuotų kredito pervedimų litais banko viduje įkainiai

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

2 pav. Internetu inicijuotų vietinių kredito pervedimų litais į kitą banką įkainiai

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

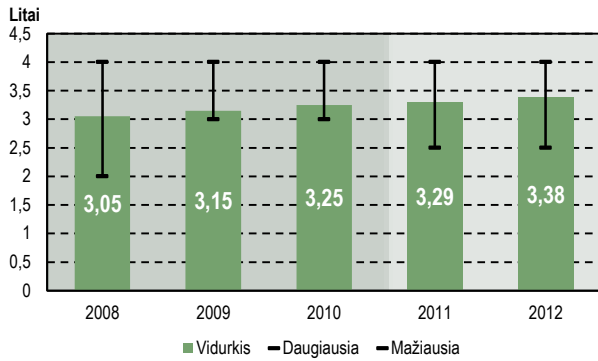
Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Bankų skyriuose inicijuoti kredito pervedimai į kitą banką 2012 m. pabaigoje vidutiniškai kainavo 3,38 Lt (žr. 3 pav.). 2012 m. šios mokėjimo paslaugos įkainį padidino AB DNB bankas. Apibendrinant pasakytina, kad bankų skyriuose inicijuotų kredito pervedimų įkainiai svyravo nuo 2,5 iki 4 Lt.

Visos nagrinėjamos įstaigos 2012 m. gautas lėšas į kliento sąskaitą, kai mokėtojo sąskaita yra toje pačioje įstaigoje, įskaitė nemokamai. Kita vertus, daugelis bankų apmokestina gautų lėšų įskaitymą į kliento sąskaitą, kai mokėjimas inicijuojamas kitoje įstaigoje. Vidutinis šios paslaugos įkainis 2012 m. pabaigoje buvo 1 Lt (žr. 4 pav.). Vidutinio įkainio didėjimą lėmė AB Šiaulių banko sprendimas vėl apmokestinti gautų lėšų įskaitymą. Atskiruose bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje lėšų įskaitymas į kliento sąskaitą, kai mokėtojas yra kitoje įstaigoje, kainavo nuo 0 iki 1,4 Lt.

⁹ Už sąskaitas, susietas su mokėjimo kortelėmis, paprastai neimamas komisinis atlyginimas, tuo atveju mokamas tik kortelės aptarnavimo mokestis.

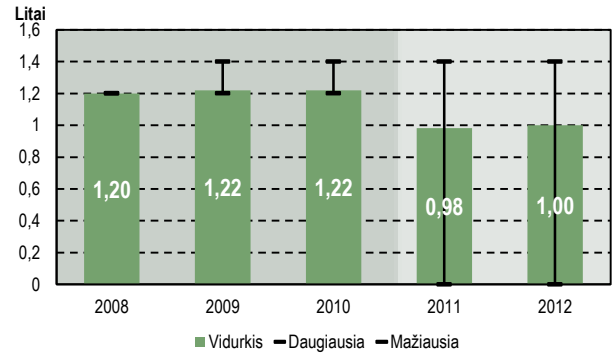
3 pav. Skyriuje inicijuotų vietinių kredito pervedimų litaais į kitą banką įkainiai

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Iš kito banko Lietuvoje gautų lėšų litaais įskaitymo įkainiai

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

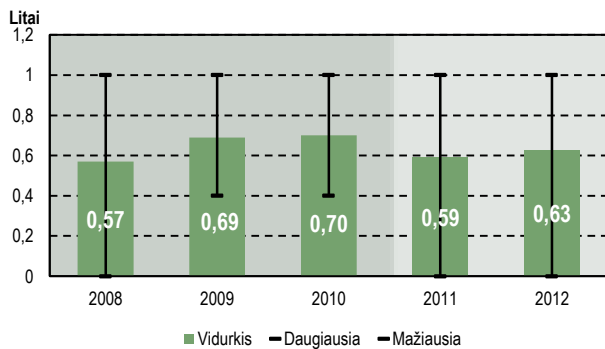
3. ĮMOKŲ UŽ PASLAUGAS IR TIESIOGINIO DEBETO ĮKAINIAI

Įmokų už paslaugas įkainiai 2012 m. kito nedaug. Bankai skatina naudoti elektronines mokėjimo priemones ir tiesioginį debetą nustatydami daug mažesnius šių paslaugų įkainius, palyginti su įmokų grynaisiais pinigais įkainiais. Palankiausias gyventojams įmokų grynaisiais pinigais įkainius siūlo mokėjimo įstaigos, šiame segmente su jomis labiausiai konkuruoja mažesni bankai.

Internetu inicijuotų įmokų už paslaugas įkainis 2012 m. svyravo nuo 0 iki 1 Lt, o vidutinis įkainis 2012 m. pabaigoje buvo 0,63 Lt (žr. 5 pav.). 2011 m. pabaigoje du bankai visas įmokas už paslaugas internetu vykdė nemokamai, o 2012 m. vienas jų – AB Šiaulių bankas – vėl pradėjo imti komisinį atlyginimą už dalį įmokų (už nekomunalinės paslaugas) internetu, todėl vidutinis įkainis truputį padidėjo.

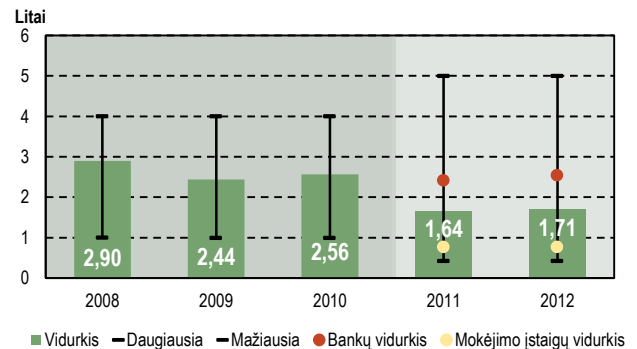
Nagrinėjant įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainius, matyti, kad vidutinis bankų ir mokėjimo įstaigų įkainis skiriasi daugiau nei tris kartus (žr. 6 pav.). Skirtingi bankai taikė 0,8–5 Lt įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainį, vidutiniškai – 2,54 Lt, o mokėjimo įstaigų įkainiai svyravo nuo 0,42 iki 1 Lt, vidutinis įkainis sudarė 0,76 Lt. Mokėjimo įstaigų įkainiai 2012 m. nesikeitė, o vienas bankas – AB „Citadele“ bankas – padidino įkainį už įmokas grynaisiais pinigais. Tai lėmė vidutinio įkainio padidėjimą nuo 1,64 iki 1,71 Lt.

5 pav. Internetu inicijuotų įmokų už paslaugas įkainiai

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

6 pav. Įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainiai

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Skatindami tiesioginio debeto paslaugą, kuria daugiausia naudojama sumokėti už suteiktas paslaugas, nuo 2008 m. vis daugiau bankų atsako imamo komisinio atlyginimo iš mokėtojo. Nuo 2010 m. komisinio atlyginimo neima AB SEB bankas, nuo 2011 m. – UAB Medicinos bankas, o nuo 2012 m. – AB Šiaulių bankas. Dar penki bankai tiesioginio debeto paslaugą nemokamai teikė visu nagrinėjamu laikotarpiu. Šiuo metu tiesioginio debeto paslaugą beveik visi bankai, išskyrus AB Ūkio banką ir AS „SMP Bank“ Lietuvos filialą, mokėtojams teikia nemokamai.

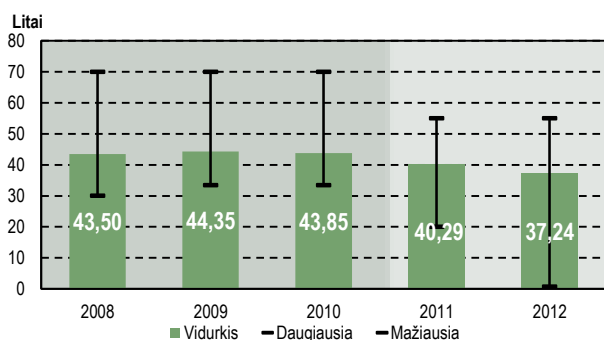
4. KREDITO PERVEDIMŲ EURAIS ĮKAINIAI

Šioje apžvalgoje kredito pervedimai eurais apima SEPA¹⁰ kredito pervedimus arba kredito pervedimus eurais į Europos ekonominės erdvės (EEE) šalis, jei mokėjimo paslaugų teikėjas nevykdo SEPA kredito pervedimų. Bankų taikomi kredito pervedimų eurais įkainiai yra dideli. Lietuvos banko atliktas mokėjimo paslaugų sąnaudų tyrimas parodė, kad ši mokėjimo paslauga bankams yra pelninga.

2012 m. pabaigoje vidutinis internetu inicijuotų kredito pervedimų eurais įkainis buvo 37,24 Lt. (žr. 7 pav.). Vidutinis įkainis 2012 m. sumažėjo dėl atsiradusio naujo paslaugų teikėjo – elektroninių pinigų įstaigos UAB „EVP International“ – mažo įkainio. Šis mokėjimo paslaugų teikėjas už pervedimą eurais ima tik 0,69 Lt komisinį atlyginimą. Bankuose komisinis atlyginimas už pervedimus eurais 2012 m. nesikeitė ir svyravo nuo 20 iki 55 Lt.

Skyriuose inicijuotų kredito pervedimų eurais įkainiai buvo gerokai didesni ir vidutiniškai sudarė 51,95 Lt (žr. 8 pav.). 2012 m. vidutinis įkainis nepakito, taip pat nesikeitė ir atskirų bankų taikomi įkainiai, kurie metų pabaigoje svyravo nuo 30 iki 100 Lt.

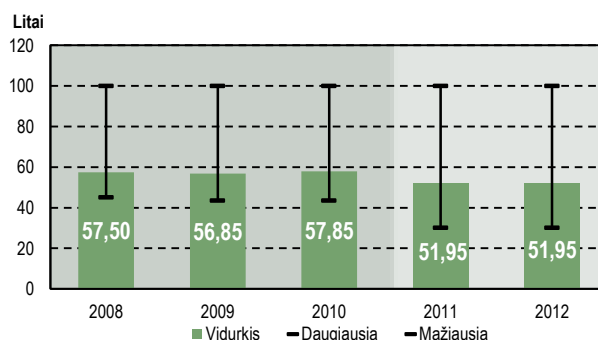
7 pav. Internetu inicijuotų kredito pervedimų eurais įkainiai

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

8 pav. Skyriuose inicijuotų kredito pervedimų eurais įkainiai

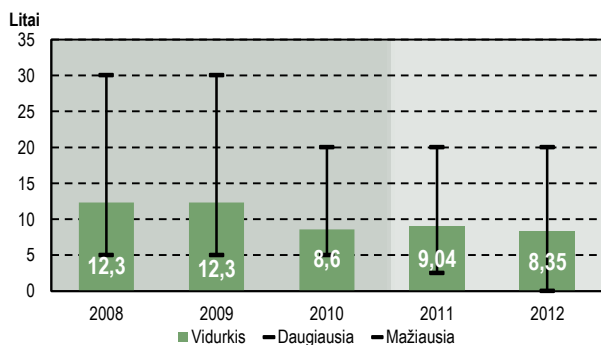

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Iš kitų įstaigų gautų lėšų eurais įskaitymo įkainių dydį (žr. 9 pav.) daugiausia lemia pasirengimas priimti SEPA kredito pervedimus. Bankų, kurie priima SEPA kredito pervedimus, įkainiai svyruoja nuo 2,5 iki 8 Lt. Kiti bankai nepriima SEPA kredito pervedimų ir visiems gaunamiems mokėjimams užsienio valiuta taiko vieną įkainį, kuris svyruoja nuo 10 iki 20 Lt¹¹. 2012 m. buvo įtraukti ir UAB „EVP International“, kuris lėšas įskaito nemokamai, duomenys, dėl to vidutinis įkainis sumažėjo iki 8,35 Lt.

9 pav. Iš kito banko gautų lėšų eurais įskaitymo įkainiai

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5. DEBETO KORTELIŲ ĮKAINIAI

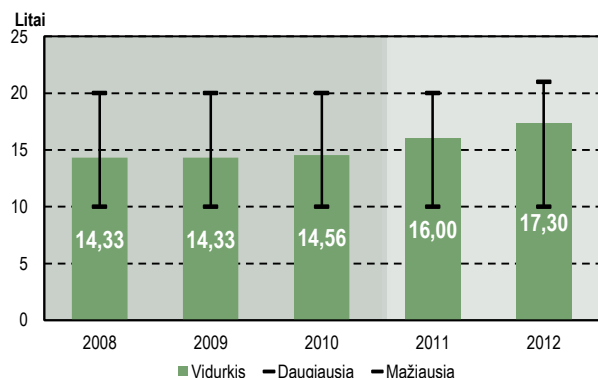
Debeto kortelės daugelyje bankų išduodamos nemokamai, kortelės išdavimas kainuoja tik AB DNB banke, AB Šiaulių banke ir AB Ūkio banke (5–15 Lt). AB DNB bankas 2012 m. sumažino debeto kortelės išdavimo mokestį. Nors kortelės paprastai išduodamos nemokamai, tačiau visi bankai ima komisinį atlyginimą už kortelių aptarnavimą. 2012 m. metinės

¹⁰ SEPA kredito pervedimai – vietiniai ir tarptautiniai kredito pervedimai eurais, atliekami Bendroje mokėjimų eurais erdvėje (angl. *Single Euro Payments Area*), kuri apima ES valstybes nares, taip pat Islandiją, Norvegiją, Monaką ir Šveicariją, taikant vienodas pagrindines sąlygas, teises ir pareigas.

¹¹ Du bankai taiko mažesnę įkainį, jei įskaitoma suma neviršija 1 000 Lt, didesnei sumai taikomas įkainis yra pervedamos sumos dalis su nustatytu mažiausiu ir didžiausiu komisiniu atlyginimu. Skaičiavimams naudojamas mažiausias įkainis, kai pervedama suma didesnė nei 1 000 Lt.

išlaidos už debeto kortelių aptarnavimą svyravo nuo 10 iki 21 Lt ir vidutiniškai sudarė 17,30 Lt (žr. 10 pav.), t. y. 8 proc. daugiau nei prieš metus. 2012 m. debeto kortelių aptarnavimo mokesčių pakėlė du bankai – AB DNB bankas ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius.

10 pav. Debeto kortelių aptarnavimo įkainiai (per metus)

Pastaba: nuo 2011 m. skaičiuojant vidutinį įkainį įtraukiama daugiau bankų, todėl laikotarpiai pažymėti skirtingomis spalvomis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

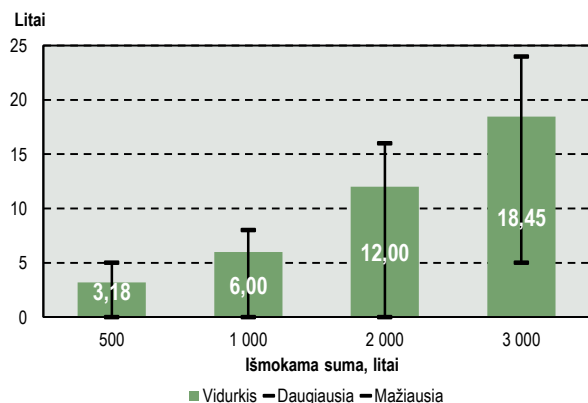
6. GRYNŲJŲ PINIGŲ OPERACIJŲ ĮKAINIAI

Bankų taikomas įkainis už grynujų pinigų išmokėjimą iš sąskaitos banko skyriuje nustatomas kaip procentinė išmokamos sumos dalis, taip pat dažniausiai nustatomas mažiausias komisinio atlyginimo dydis (mokamų komisinių atlyginimų dydžiai pagal išmokamą sumą pateikiami 11 pav.). Vienintelis UAB Medicinos bankas sudaro galimybę iki 2 000 Lt per dieną pasiimti nemokamai. 2012 m. AB „Citadele“ bankas nustatė minimalų komisinį atlyginimą už grynujų pinigų išmokėjimą banko skyriuje, kituose bankuose šie įkainiai nesikeitė.

Grynujų pinigų pasiėmimas naudojantis debeto kortele savo banko bankomatuose¹² iki tam tikros nustatytos sumos per mėnesį nieko nekainuoja dviejuose bankuose – AB „Citadele“ banke ir „Swedbank“, AB. Kituose keturiuose bankuose viena operacija kainuoja 1 Lt, o AB SEB banke ir AB Ūkio banke nustatytas procentinis pasiėmamos sumos dydis ir mažiausias mokamas komisinis atlyginimas. AB SEB bankas tokį mokesčių vietoj fiksuoto komisinio atlyginimo už vieną operaciją pradėjo imti 2012 m. Kiti bankai šios paslaugos įkainių nekeitė.

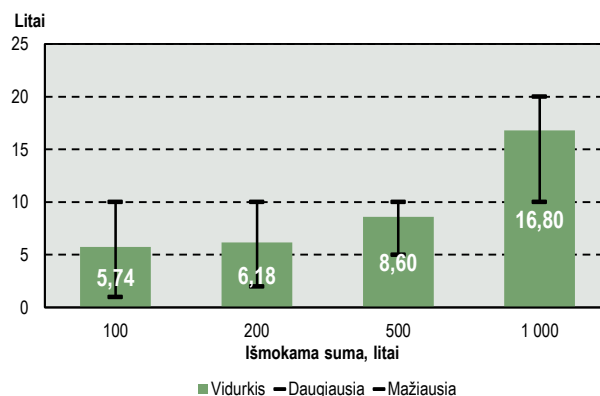
Grynujų pinigų pasiėmimas debeto kortele kitiems bankams priklausančiuose bankomatuose kainuoja gerokai daugiau nei savo banko bankomatuose. Kaip ir grynujų pinigų išmokėjimo skyriuose atveju, nustatytas procentinis išmokamos sumos dydis (nuo 1 iki 2 %) ir mažiausia komisinio atlyginimo suma, kuri svyruoja nuo 1 iki 10 Lt. Vidutinis komisinis atlyginimas už grynujų pinigų išmokėjimą kitiems bankams priklausančiuose bankomatuose, kai sumos nedidelės (iki 500 Lt), dėl nustatyto mažiausios komisinio atlyginimo skiriasi nedaug (žr. 12 pav.). 2012 m. šios paslaugos įkainį (procentinį dydį arba (ir) mažiausią mokamą komisinį atlyginimą) pakėlė trys bankai: AB DNB bankas, AB Šiaulių bankas ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius.

11 pav. Komisiniai atlyginimai už grynujų pinigų išmokėjimą banko skyriuje 2012 m. pagal išmokamą sumą

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

12 pav. Komisiniai atlyginimai už grynujų pinigų išmokėjimą, naudojantis debeto kortele, kitų bankų bankomatuose 2012 m. pagal išmokamą sumą

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

¹² Savo bankomatų tinklas, taikomų įkainių prasme, gali apimti ir kitam bankui priklausančius bankomatus, jei bankai dėl to yra tarpusavyje susitarę. Pavyzdžiui, AB SEB banko ir AB DNB banko klientai gali naudotis abiejų bankų bankomatais vienodomis sąlygomis; AB „Citadele“ bankas, AB Šiaulių bankas, AB Ūkio bankas, *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius ir *Danske Bank A/S* Lietuvos filialas taip pat naudojami bendru bankomatų tinklu.

Grynųjų pinigų įmokėjimas į savo sąskaitą bankų skyriuose paprastai yra nemokamas. AB SEB bankas taiko 1 Lt įkainį tik tada, jei tame mieste yra bankomatų, priimančių grynuosius pinigus. Grynųjų pinigų įmokėjimo paslaugą bankomatuose naudojantis debeto kortele teikia keturi bankai – AB SEB bankas, „Swedbank“, AB, AB DNB bankas ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius. Visuose bankuose ši paslauga teikiama nemokamai. 2012 m. bankų taikomi įkainiai už grynųjų pinigų įmokėjimą į savo sąskaitą nesikeitė.

7. KREDITO UNIJŲ ĮKAINIAI

Kredito unijų mokėjimo paslaugų įkainiai analizuojami atskirai, nes kredito unija yra kredito įstaiga, kuri mokėjimo paslaugas teikia tik savo nariams. Asmenys, norėdami tapti kredito unijos nariais, turi atitikti nustatytus kriterijus ir sumokėti stojamąjį įmoką bei pajinį įnašą. Lyginant skirtingų mokėjimo paslaugų teikėjų taikomus įkainius, matyti, kad kredito unijos daugeliu atvejų taiko mažesnius įkainius nei bankai ir mokėjimo įstaigos.

Didžioji kredito unijų dalis, kaip ir bankai, neima komisinio atlyginimo už sąskaitos atidarymą ar uždarymą. Išimtis – trys kredito unijos, kurios ima 1–10 Lt komisinį atlyginimą už sąskaitos atidarymą. Tačiau, kitaip nei bankai, nė viena kredito unija neima komisinio atlyginimo už sąskaitos tvarkymą.

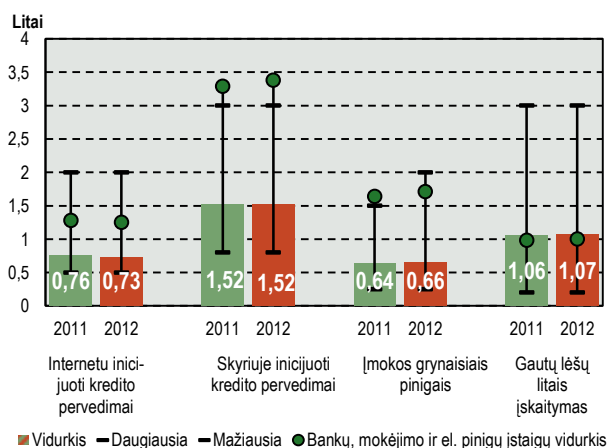
Daugelis kredito unijų už kredito pervedimus toje pačioje kredito unijoje į kito kliento sąskaitą (inicijuotus internetu ir kredito unijos skyriuje), internetu inicijuotus kredito pervedimus į kitą kredito įstaigą, įmokų mokėjimą internetu ir grynaisiais pinigais skyriuje neima jokie komisinio atlyginimo¹³.

Kitų kredito unijų taikomų mokėjimo paslaugų įkainių vidutiniai dydžiai, palyginti su 2011 m., kito nedaug (žr. 13 pav.). Kredito pervedimai internetu į kitą kredito įstaigą pabrango Kauno arkivyskupijos ir Kelmės kredito unijose bei kredito unijoje „Tikroji viltis“. Kredito pervedimai skyriuose taip pat pabrango trijose kredito unijose – kredito unijoje „Jonavos žemė“ bei Biržų ir Tauragės kredito unijose, o kredito unijoje „Tikroji viltis“ jie atpigo. Tačiau šioje kredito unijoje pabrango įmokos už paslaugas internetu. Įkainiai už įmokas grynaisiais pinigais sumažėjo Kelmės kredito unijoje bei kredito unijose „Sūduvos parama“, „Tikroji viltis“ ir „Zanavykų bankelis“, o padidėjo Biržų kredito unijoje ir kredito unijoje „Germanto lobis“.

Gautų lėšų įskaitymas, kai mokėtojas turi sąskaitą toje pačioje kredito unijoje, nekainuoja beveik visose, išskyrus aštuonias kredito unijas, o gautas lėšas iš kitos kredito unijos nemokamai įskaito 22 kredito unijos. Kitose kredito unijose šios paslaugos įkainis svyruoja nuo 0,20 iki 3 Lt. 2012 m. gautų lėšų iš kitos kredito unijos įskaitymas pabrango Varėnos kredito unijoje.

Kredito unijos savo klientams teikia kredito pervedimų eurais į EEE šalis paslaugą skyriuose. Vidutinis kredito pervedimų eurais įkainis 2012 m. šiek tiek padidėjo (iki 37,95 Lt) dėl šios paslaugos brangimo Panevėžio, Tauragės ir Varėnos kredito unijose (žr. 14 pav.). Iš kitų įstaigų gautų lėšų eurais įskaitymas 11 kredito unijų nekainuoja, kitose kainuoja nuo 5 iki 50 Lt. Šį įkainį 2012 m. padidino Varėnos kredito unija.

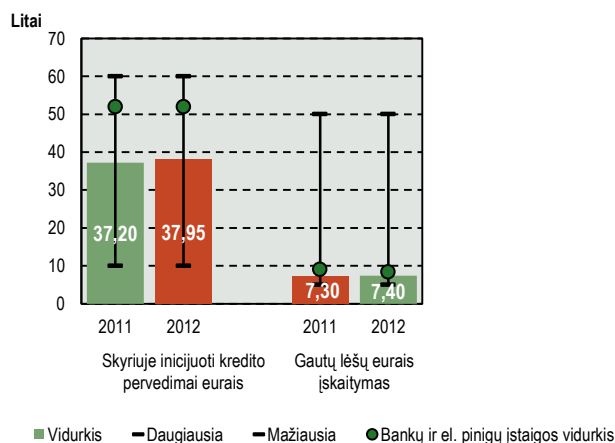
13 pav. Vietinių kredito pervedimų, įmokų ir gautų lėšų įskaitymo įkainiai kredito unijose

Pastaba: neįtraukti kredito unijų, kurios nagrinėjamas mokėjimo paslaugas teikia nemokamai, duomenys.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

14 pav. Kredito pervedimų eurais ir gautų lėšų eurais įskaitymo įkainiai kredito unijose

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

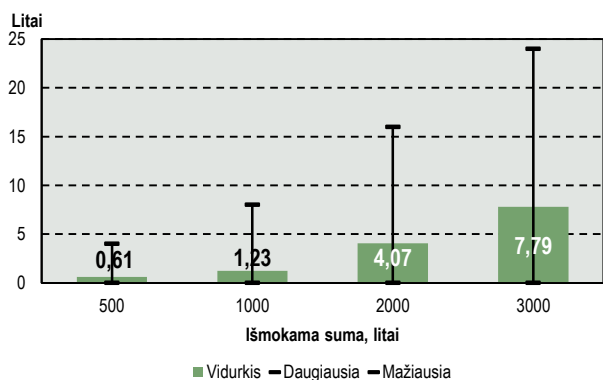
¹³ Už skyriuje inicijuotus kredito pervedimus toje pačioje kredito unijoje komisinį atlyginimą ima 12 kredito unijų, už internetu inicijuotus kredito pervedimus toje pačioje kredito unijoje – tik 2, už kredito pervedimus į kitą kredito įstaigą internetu – 17, už įmokų priėmimą grynaisiais pinigais – 19, o už įmokų priėmimą internetu – tik 4 kredito unijos.

Trisdešimt kredito unijų¹⁴ debeto korteles išduoda nemokamai, kitos kredito unijos ima 1–20 Lt kortelės išdavimo mokestį (vidutiniškai 12 Lt). Be to, pusė kredito unijų netaiko kortelės aptarnavimo mokesčio. Kitose kredito unijose vidutinis metinis komisinis atlyginimas už debeto kortelės aptarnavimą 2012 m. pabaigoje buvo 10,67 Lt (skirtingose kredito unijose šis mokestis svyravo nuo 10 iki 20 Lt). Pažymėtina, kad devyniolikoje kredito unijų nekainuoja nei debeto kortelės išdavimas, nei jos aptarnavimas. 2012 m. Tauragės kredito unija ir Klaipėdos kredito unija padidino debeto kortelės išdavimo mokestį, kredito unija „Sudūvos parama“ pradėjo taikyti metinį debeto kortelės aptarnavimo mokestį, o Raseinių kredito unija jį panaikino.

Didžioji dalis kredito unijų savo klientams sudaro galimybę iš savo sąskaitos per dieną arba per mėnesį pasiimti tam tikrą sumą grynujų pinigų nemokamai. Viršijus nustatytą sumą, imamas komisinis atlyginimas – procentinė išmokamos sumos dalis (mokamų komisinių atlyginimų dydžiai pagal išmokamą sumą pateikiami 15 pav.). 2012 m. kredito unija „Skuodo bankelis“, taip pat Palangos, Tauragės ir „Achemos“ kredito unijos padidino šios paslaugos įkainį (padidino procentinį išmokamos sumos dydį arba sumažino nemokamai išduodamą sumą).

Kredito unijos neturi savo bankomatų, todėl jų klientai naudojami bankams priklausančiais bankomatais. Kredito unijų taikomas įkainis už grynujų pinigų išmokėjimą bankomatuose nustatomas kaip procentinė išmokamos sumos dalis, taip pat dažniausiai nustatomas mažiausias komisinio atlyginimo dydis (mokamų komisinių atlyginimų už grynujų pinigų išmokėjimą bankomatuose dydžiai pagal išmokamą sumą pateikiami 16 pav.). 26 kredito unijos suteikia galimybę tam tikrą grynujų pinigų sumą per mėnesį bankomatuose pasiimti nemokamai. 2012 m. Klaipėdos kredito unija sumažino nemokamai išduodamą sumą.

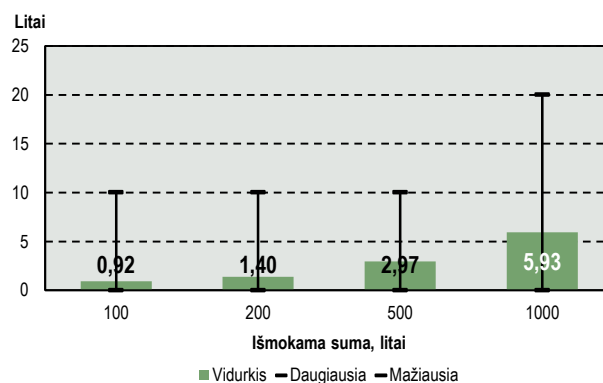
15 pav. Komisiniai atlyginimai už grynujų pinigų išmokėjimą kredito unijos skyriuje 2012 m. pagal išmokamą sumą

Pastaba: laikoma, kad tai yra pirmoji grynujų pinigų pasiėmimo operacija per dieną.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

16 pav. Kredito unijų komisiniai atlyginimai už grynujų pinigų išmokėjimą, naudojantis debeto kortele, bankų bankomatuose 2012 m. pagal išmokamą sumą

Pastaba: laikoma, kad tai yra pirmoji grynujų pinigų pasiėmimo operacija per mėnesį.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

8. IŠLAIDOS UŽ SKIRTINGUS MOKĖJIMO PASLAUGŲ KREPŠELIUS

Fiziniai asmenys naudojami iš dalies skirtingomis mokėjimo paslaugomis ir nevienodu intensyvumu. Todėl šioje apžvalgos dalyje pagal tai, kiek ir kokių mokėjimo paslaugų ir operacijų vidutiniškai tenka vienam gyventojui per metus, apskaičiuojama, kiek vienas gyventojas išleis mokėjimo paslaugoms, jeigu naudotųsi skirtingų bankų paslaugomis. Taip pat aprašomi dar du mokėjimo paslaugų krepšeliai, kurie rodo skirtingus vartojimo įpročius, ir apskaičiuojama, kiek tokiems vartotojams per metus kainuotų mokėjimo paslaugos skirtinguose bankuose. Pateikiama informacija apima standartinius bankų teikiamų paslaugų įkainius, neatsižvelgiama į taikomas lojalumo programas, kuriomis pasinaudoję bankų klientai gali mokėti gerokai mažiau.

Pirmausia, remiantis mokėjimo paslaugų sąnaudų tyrimo duomenimis, Mokėjimo priemonių statistinės atskaitomybės duomenimis, Lietuvos bankų asociacijos skelbiama informacija¹⁵ ir ekspertiniais Lietuvos banko tarnautojų vertinimais, įvertinama, kiek ir kokių mokėjimo paslaugų bei operacijų vidutiniškai tenka vienam gyventojui per metus (pirmasis mokėjimo paslaugų krepšelis, žr. 1 lentelę). Kiti du mokėjimo paslaugų krepšeliai rodo skirtingus vartojimo įpročius.

Antrasis mokėjimo paslaugų krepšelis būdingas vartotojui, kuris gyvena mieste (kur santykinai tankus bankomatų tinklas), aktyviai naudojami įvairiomis paslaugomis (dėl to gauna daug sąskaitų), darbo užmokestį gauna į sąskaitą banke, turi debeto kortelę, kai tik įmanoma mokėjimo operacijas atlieka internetu per banko internetinės bankininkystės sistemą.

Trečiasis mokėjimo paslaugų krepšelis būdingas vartotojui, kuris gyvena kaimo vietovėje (kur santykinai retesnis bankomatų tinklas), naudojami mažesniu paslaugų skaičiumi, gauna darbo užmokestį į sąskaitą, taip pat gauna pajamų iš kitos veiklos (pvz., ūkinės veiklos) ir iš užsienio (pvz., šeimos narys dirba užsienyje), turi debeto kortelę, mokėjimus atlieka

¹⁴ Debeto korteles išduoda 60 kredito unijų.

¹⁵ <http://www.lba.lt/go.php/lit/Statistika/133>

banko skyriuje (nes neturi interneto prieigos). Įmokas grynaisiais pinigais už paslaugas atlieka mokėjimo įstaigose, nes jose ši paslauga kainuoja gerokai mažiau nei bankuose.

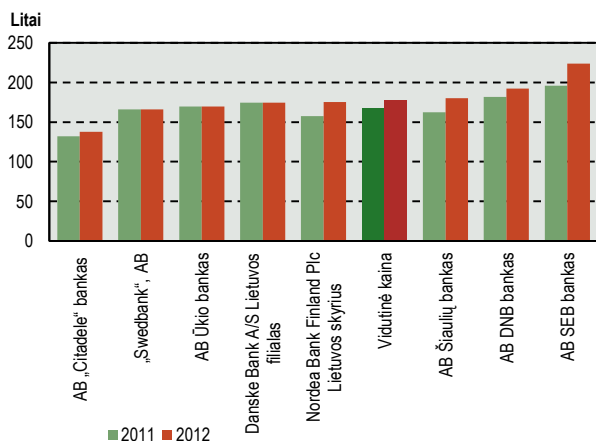
1 lentelė. Mokėjimo paslaugų krepšeliai (mokėjimo paslaugų ir operacijų skaičius per metus)

Mokėjimo paslauga	Pirmasis mokėjimo paslaugų krepšelis	Antrasis mokėjimo paslaugų krepšelis	Trečiasis mokėjimo paslaugų krepšelis
Debeto kortelė	2 kortelės	1 kortelė	1 kortelė
Sąskaita, nesusieta su kortele	1 sąskaita		
Gaunami mokėjimai iš kito banko	7	24	30
Grynųjų pinigų išėmimas iš savo banko bankomatų ¹⁶	27 (vidutinė operacijos vertė – 400 Lt)	36 (vienos operacijos suma – iki 250 Lt)	12 (vidutinė operacijos vertė – 400 Lt)
Grynųjų pinigų pasiėmimas banko skyriuje	1 (4000 Lt)		
Internetu inicijuotos įmokos už paslaugas	6	72	
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais banko skyriuje	2		
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose	14		24
Internetu inicijuoti pervedimai banko viduje	6		
Banko skyriuje inicijuoti pervedimai banko viduje	2		
Internetu inicijuoti vietiniai pervedimai į kitą banką	5	24	
Banko skyriuje inicijuoti vietiniai pervedimai į kitą banką	1	2	6
Mokėjimai pagal tiesioginio debeto nurodymus	6	12	
Internetu inicijuoti pervedimai eurais ¹⁷	1	2	
Gauti mokėjimai eurais	1		3

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų sąnaudų tyrimo, Mokėjimo priemonių statistinės atskaitomybės, Lietuvos bankų asociacijos duomenys ir ekspertiniai Lietuvos banko tarnautojų vertinimai.

Vidutinės metinės išlaidos už pirmąjį mokėjimo paslaugų krepšelį bankuose, taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2012 m. gruodžio mėn. būtų 177,42 Lt (žr. 17 pav.), t. y. 6 proc. daugiau nei 2011 m. pabaigoje. Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose papildomai kainuotų vidutiniškai 10,70 Lt¹⁸, ši suma per 2012 m. nepakito. Didžiausios vidutinės išlaidos už mokėjimo paslaugas būtų AB SEB banke ir AB DNB banke, pigiausi būtų AB „Citadele“ bankas ir „Swedbank“, AB. Skirtumas tarp brangiausio ir pigiausio banko būtų 86 Lt (skirtųsi 1,6 karto). 2012 m. išleidžiama suma mokėjimo paslaugoms būtų padidėjusi AB SEB banke (14 %), *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje (11 %), AB Šiaulių banke (11 %), AB DNB banke (6 %) ir AB „Citadele“ banke (4 %), kituose – nebūtų pasikeitę.

17 pav. Metinės išlaidos už pirmąjį mokėjimo paslaugų krepšelį

Pastabos: bankų, kurie teikia ne visas nagrinėjamas paslaugas, duomenys neįtraukti.

Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius nepriima įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais, todėl skaičiavimams paimtas skyriuje inicijuotų kredito pervedimų įkainis.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Vidutinės metinės išlaidos bankuose už antrąjį mokėjimo paslaugų krepšelį, taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2012 m. gruodžio mėn. būtų 245,86 Lt (žr. 18 pav.), t. y. 4 proc. daugiau nei 2011 m. pabaigoje. Šiam vartotojui mokėjimo paslaugos brangiausiai kainuotų *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje ir AB SEB banke, pigiausi būtų AB „Citadele“ bankas ir AB Ūkio bankas. Skirtumas tarp brangiausio ir pigiausio banko būtų 98 Lt (skirtųsi 1,5 karto). 2012 m. išleidžiama suma mokėjimo paslaugoms daugiausia būtų padidėjusi AB Šiaulių banke (28 % – dėl sugrąžinto

¹⁶ Neatsižvelgiama į tai, kad grynųjų pinigų pasiėmimas bankomatuose gali būti nemokamas darbdaviui sudarius sutartį dėl darbo užmokesčio pervedimo.

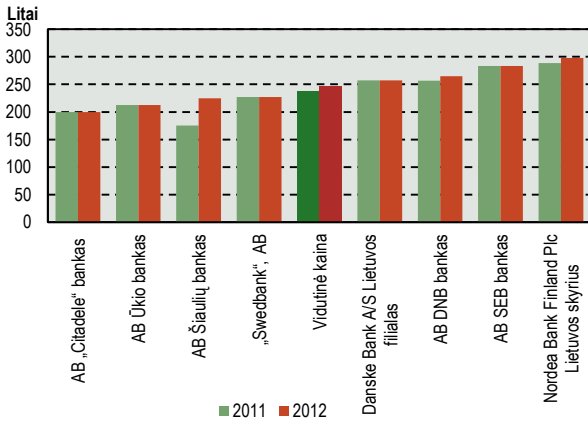
¹⁷ SEPA kredito pervedimai arba kredito pervedimai eurais į EEE šalis, jei bankas nevykdo SEPA kredito pervedimų.

¹⁸ Skaičiuojant laikoma, kad įmokų mokėjimas grynaisiais pinigais tolygiai pasiskirstęs tarp apžvalgoje nagrinėjamų mokėjimo įstaigų.

lėšų įskaitymo ir dalies įmokų internetu apmokestinimo). Mažesnis padidėjimas būtų AB DNB banke (3 %) ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje (3 %), kituose bankuose ši suma nebūtų pasikeitusi.

Vidutinės metinės išlaidos bankuose už trečiąjį mokėjimo paslaugų krepšelį, taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2012 m. gruodžio mėn. būtų 108,18 Lt (žr. 19 pav.), t. y. 8 proc. daugiau nei 2011 m. pabaigoje. Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose papildomai kainuotų vidutiniškai 18,34 Lt¹⁹, ši suma per 2012 m. nepakito. Pažymėtina, kad *Danske Bank A/S* Lietuvos filialas, AB Ūkio bankas, kai kuriais atvejais AB Šiaulių bankas ir UAB Medicinos bankas už įmokas grynaisiais pinigais, kaip ir mokėjimo įstaigos, ima nedidelį komisinį atlyginimą. Tikėtina, kad šių bankų klientai ir įmokas grynaisiais pinigais vykdytų bankuose.

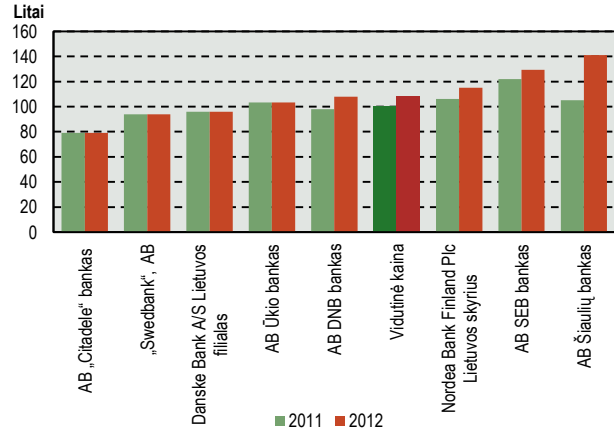
18 pav. Metinės išlaidos už antrąjį mokėjimo paslaugų krepšelį

Pastaba: bankų, kurie teikia ne visas nagrinėjamas paslaugas, duomenys neįtraukti.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

19 pav. Metinės išlaidos už trečiąjį mokėjimo paslaugų krepšelį

Pastaba: bankų, kurie teikia ne visas nagrinėjamas paslaugas, duomenys neįtraukti.

Šaltiniai: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Šiam vartotojui 2012 m. gruodžio mėn. mokėjimo paslaugos brangiausiai kainuotų AB Šiaulių banke (daugiausia dėl didesnės nei kitų bankų komisinio atlyginimo už gaunamus mokėjimus eurais) ir AB SEB banke. Pigiausi būtų AB „Citadele“ bankas ir „Swedbank“, AB. Skirtumas tarp brangiausio ir pigiausio bankų būtų 62 Lt (skirtųsi 1,8 karto). 2012 m. išleidžiama suma mokėjimo paslaugoms daugiausia būtų išaugusi AB Šiaulių banke (34 % – kaip ir pirmojo vartotojo atveju dėl sugrąžinto lėšų įskaitymo apmokestinimo), AB DNB banke (10 %), *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje (8 %) ir AB SEB banke (6 %).

Kai kurie bankai, skatindami savo klientus kuo daugiau naudotis banko produktais ir paslaugomis, siūlo įvairius būdus (pvz., paslaugų planus, krepšelius, taškų rinkimą), padedančius sumažinti bankams mokamą komisinį atlyginimą. Taip pat paprastai bankai klientams, kurių darbdaviai yra pasirašę sutartį su banku dėl darbo užmokesčio pervedimo, nemokamai išduoda mokėjimo kortelę, suteikia galimybę nemokamai išsiimti grynųjų pinigų bankomatuose.

Dauguma bankų siūlo programas pensininkams ir neįgaliesiems. Dažniausiai, dalyvaujant tokiose programose, klientų senatvės pensijų lėšos įskaitomos ir išmokamos skyriuose nemokamai, taip pat nemokamai išduodamos debeto kortelės, taikomi mažesni įkainiai mokant už komunalines paslaugas (apmokant iš einamosios ar mokėjimo kortelės sąskaitos), taikomi mažesni įkainiai už kredito pervedimus, siūlomos kitos paslaugos.

Nuolaidos daugiausia teikiamos elektroninėms mokėjimo paslaugoms, todėl vartotojui, kuris naudoja antruoju mokėjimo paslaugų krepšeliu, galimybės sutaupyti naudojantis lojalumo programomis yra daug didesnės nei vartotojui, kuris naudoja trečiuoju mokėjimo paslaugų krepšeliu. Pastarasis vartotojas galėtų sutaupyti pradėdamas naudoti elektronines mokėjimo priemones. Jei pervedimus į kitą banką jis darytų internetu, per metus skirtingų bankų klientai galėtų sutaupyti nuo 10 iki 18 Lt. Jei šis vartotojas įmokas už paslaugas mokėtų naudodamasis internetine bankininkyste, o ne mokėjimo įstaigų paslaugomis, kai kuriuose bankuose jis galėtų sutaupyti nuo 6 iki 10 Lt, tiesa, kituose bankuose įmokos už paslaugas kainuotų nuo 1 iki 6 Lt daugiau.

¹⁹ Skaičiuojant laikoma, kad įmokų mokėjimas grynaisiais pinigais tolygiai pasiskirstęs tarp apžvalgoje nagrinėjamų mokėjimo įstaigų.